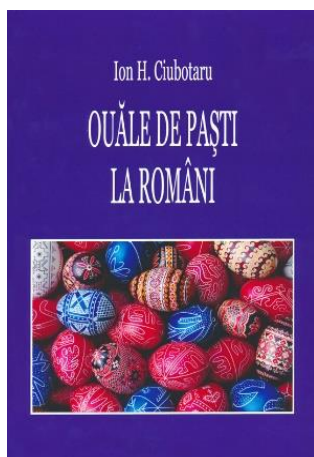

REVIEWS

Ion H. Ciubotaru, *Ouăle de Paști la Români Vechime, semnificații, implicații ritual-ceremoniale*, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Iași, Editura Presa Bună, 2024, 522 p.

Prima ediție a impresionantei monografii apărea în 2012 care, după propria mărturisire a autorului din *Notă asupra ediției*, a fost de grea cumpănă pentru familia sa, *de-a dreptul năprasnică*, când, *cei doi fii ai noștri, măcinați de o grea suferință, părăseau lumea pământească unul după altul, lăsându-ne cu sufletele împietrite de durere*. Într-o asemenea tensiune, apărea prima ediție, bine primită de specialiști. Această de a doua ediție, venită la distanță de 12 ani, este îmbogățită cu noi compartimente: *Indice analitic al localităților investigate, Indice de meșteri populari, Indice tematic și Indice de autori*. De asemenea, *Corpusul de documente* a fost îmbogățit cu o primă parte substanțială, *Privire analitică și comparativă a motivelor decorative* din diverse zone ale României (Bran și Țara Bârsei, accentul căzând pe cele din Moldova, dintre Siret și Prut, de pe valea Troțușului, împrejurimile Botoșaniului, ținuturile Berheci și Fălciu, pe Valea Bistriței, satele vrâncene) și, pentru studiul comparativ, din satele bulgărești, cehești, lituaniene, poloneze, slovace, ucrainene și din Ungaria.

Din excursul istoriografic întreprins de autor rezultă că în răspândirea obiceiului de a decora ouăle, un rol important l-a avut creștinismul de rit ortodox. Prezența acestui obicei la români este atestată pe la 1660 de călătorul turc Evlia Celebi. El semnală chiar un **târg al ouălor roșii** în orașul de pe Crișul Repede, la Oradea. Informațiile curg apoi secol de secol, la Antonio Maria Del Chiaro, von Weismantel etc., pentru ca în secolul XX să fie surprins și analizat și de folcloriștii români Leonida Bodnărescu (Cernăuți), Artur Gorovei, Maria Panaitescu sau de istoricul de artă, etnograful, muzeologul și jurnalistul Tzigara Samurçaș.

Oul, ca obiect ritual este larg răspândit, *practic pe întreaga suprafață a planetei*, iar asocierea cu culoarea roșie, la început și, apoi, cu alte culori s-a limitat la un spațiu grupat la continentele din jurul Mării Mediterane: Europa, Asia și Africa. Substraturile încondeierii ouălor sunt *magic* și *cultural*. Preponderența motivelor decorative a condus pe specialiști la identificarea a două tipuri: unul *occidental*, decorul fiind constituit din arbore sau ramură, spic, carouri, păsări, trandafiri serpentine etc., și altul, *oriental*, caracterizat prin trăsături liniare și, îndeosebi, rectangulare.

Răspândirea diferitelor motive decorative a stat în relație și cu factorii eclesiastici: cei de rit occidental mai reticenți la tot ce le amintea de moștenirea păgână, pe când creștinismul de rit ortodox din orientul Europei a avut un rol hotărâtor în propagarea vechiului obicei de primăvară, subsumat în timp Sărbătorilor pascale.

Ion H. Ciubotaru consideră că repertoriul motivelor decorative de pe ouăle de Paști din comunitățile lanțului carpatic este predominant păstoresc: *Caprele, Berbecul, Cața ciobanului, Cârja Ciobanului, Coarnele berbecului, Fluierul ciobanului, Urechea oii* etc. Totodată, alături de acestea, în comunitățile agrare, o secțiune importantă a ornamentelor de pe ouăle pictate o formează la români simbolurile proprii acestei ocupații: *Borona, Coarnele plugului, Fierul plugului, Spicul, Grapa, Hârlețul, Sapa*, etc. Planșele cu desenele de brâie, canturi, chenare și ghinare (pp.357-363) și cu clasificarea motivelor decorative – *fitomorfe, zoomorfe, antropomorfe, skeomorfe, cosmomorfe, religioase și complexe* – sunt argumentate de cele 680 imagini color ale ouălor de Paști identificate de autor în Moldova, Țara Bârsei, Vrancea, Bucovina, Muntenia, Bran, Republica Moldova etc. (p. 387-522).

Pe lângă indicii amintiți, volumul se întregeste cu altul *de motive*, cu o bogată listă de *Bibliografie* și rezumate generoase în limbile engleză, rusă, franceză și germană, făcându-l accesibil specialiștilor europeni și nu numai. Demersul este important și prin aceea că, analizând decorul ouălor de Paști din spațiul etno-cultural atât de bogat de pe teritoriul României, Ion H. Ciubotaru identifică simbolistica proprie tradiției românilor, departajând-o de cea a minorităților conlocuitoare. Și sub acest raport lucrarea de față constituie un document de excepție al culturii populare românești și, sub tăvălugul modernizării societății care a cuprins și spațiul fost totalitar, putem presupune cu temei că vor trece generații până la apariția alteia de aceeași valoare științifică.

Ion I. Solcanu